

ÜMMETİN KURTULUŞU VE HELÂKİ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ -

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا

مُبَارَكًا فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَفِي كُلِّ حِينٍ كَمَا

يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِهِ وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِهِ. وَالصَّلَاةُ

وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

أَجْمَعِينَ وَمَنْ تَبِعَهُ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ. اما

بعد:

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bis-

millâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi rabbil-âlemîn. Hamden kesîren, tayyiben mübâreken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmid-dîn.

Emmâ ba'd:

Aziz ve sevgili kardeşlerim!

Sözlerin en doğrusu, Allah'ın kelmamıdır. Kur'ân-ı Kerîm'dir. Onu okuyup öğrenip, ezberleyip, mânasını anlayıp, mucibince ömür sürmemiz lazım. O; âlemleri yaratan Allah'ın kelmamıdır, emirleridir, yasaklarıdır.

Beşer sözlerinin en kıymetlisi de hiç şüphesiz Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sözleridir. Çünkü Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*; Allah'ın Resûlü'dür, Hâteme'n-nebbiyyîn'dir.

Peygamber Efendimiz peygamberlerin hâtemidir, sonuncusudur. Allah'ın habîbidir.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

*Ve mâ yentıku ani'l-hevâ. İn hüve illâ vahyün yûhâ.*¹ “Boşuna konuşmaz; söyledikleri Allah'ın vahyidir, ilhamıdır.” diye Kur'ân-ı Kerîm'de beyan edilmiştir.

---

¹ 53/Necm, 3-4.

Onun için sohbetlerimizde temel konu olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini alıyoruz ki hem en doğru sözleri konuşmuş olalım hem de dinimizi öğrenmiş olalım. Çünkü Peygamber Efendimiz bize dinimizi öğretmek için gönderilmiş bir muallim-i âlâdır; en yüksek mürebbîdir, muallimdir.

Bu maksatla yanımızda gezdirdiğimiz hadis kitaplarından *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli kitabın bir sayfasını yolda gelirken kur'a ile çektik. Çıkmış olan sayfanın birinci hadîs-i şerîfinden itibaren okumaya başlıyoruz:

نَارُكُمْ هَذِهِ الَّتِي يُوقِدُ بَنُو آدَمَ: جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ
جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ
كَانَتْ لَكَافِيَةً! قَالَ: فَإِنَّهَا فَضَّلَتْ عَلَيْهَا بِتِسْعَةِ
وَسِتِّينَ جُزْءًا، كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا

*Nâruküm hâzihi'lletî yûkîdü benû Âdem
cüz'ün min seb'îne cüz'en min nâri cehennem.
Kîle: Yâ Resûlallah! İn kânet lekâfiyeh? Kîle:*

*Fe-innehâ fuddilet aleyhâ bi-tis'atin ve sittîne cüz'en küllühünne misli harrihâ.*²

a. Sözü En Doğrusu Allah'ın Kelamı Kur'ân-ı Kerîm'dir. Beşer Sözlerinin En Kıymetlisi İse Hz. Peygamber Efendimizin Sözleridir

Bu hadîs-i şerîf, Ebû Hüreyre isimli, çok hadis rivayet eden, Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini dinlemeye, yazmaya, ezberlemeye çok özel gayret gösteren, meraklı bir sahabinin; hatta Peygamber Efendimiz'in mescidinde yatıp kalkan Ashâb-ı Suffe'den olan, Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerîftir. Ashabın birçok ferdi kendi işleri için hurma bahçelerine, çarşıya pazara gittiği halde, o Resûlullah Efendimiz'in yanından ayrılmamış, hadîs-i şerîfleri çok duymuş, dinlemiş ve nakletmiştir. En çok hadis rivayet eden sahabe arasındadır.

---

² Buhârî, "Bedü'l-halk", 10, r. 3265; Müslim, "Cennet", r. 30; Tirmizî, "Sifetü cehennem", 7, r. 2589; Dârimî, "Rikâk", 120, r. 2889; Muvatta', "Cehennem", r. 1; Ahmed b. Hanbel, II, 244, r. 7327; Ma'mer, *el-Câmi'*, XI, 423, r. 20897; İbn Hibbân, *Sahîh*, XVI, 503, r. 7462; Beyhakî, *el-Ba's*, I, 284, r. 497; Taberânî, *Müsnedü's-şâmiyyîn*, I, 92, r. 134; 97, r. 143; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XIV, 520, r. 39474; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd ve'r-rekâik*, II, 88; *Râmûz*, 451, r. 1.

Onun rivayet ettiği bu hadîs-i şerîf de, meşhur hadis kitapları olan *Buhârî*'de, *Müslim*'de, *Tirmizî*'de, Ahmed b. Hanbel'de ve İmam Mâlik'te vardır.

Biliyorsunuz İmam Buhârî ile Müslim, hadis ilminde en yüksek itibara mazhar olmuş olan kitapları yazmış kişilerdir. Tirmizî de hâkezâ altı meşhur hadis kitabından birisinin müellifidir. Ahmed b. Hanbel ise biliyorsunuz Hanbelî mezhebinin imamıdır, önderidir. İmam Mâlik hazretleri de Mâlikî mezhebinin önderidir.

Demek ki iki mezheb imamının, önderinin, kurucusunun; iki meşhur hadis aliminin, bir de İmam Tirmizî'nin rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf okumuş oluyoruz.

Bunlar önemli! Çünkü büyüklerimiz Peygamber Efendimiz'den rivayet edilen hadîs-i şerîflerin rivayetinin hangi yollardan geldiğini çok sıkı şekilde takip etmiş, çok iyi irdelenmiş, sağlamlaştırmışlardır. Bu, önemli bir husustur.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki;

Nârüküm hâzîhî. “Şu sizin ateşiniz var ya.” *Elletî yûkîdü benû Âdem.* “İnsanoğlunun tutuşturup yaktığı ateş. Şu dünyada kullandığımız ateş var ya.” *Cüz’ün min seb’îne cüz’en min nâri cehennem.* “Cehennemin ateşinin yetmiş bölüğünden bir bölüktür. Cehennem ateşi bundan yetmiş misli daha şiddetli bir ateştir.” *Kîle: Yâ Resûlallah! İn kânet lekâfi-yeh.* “Sahabe-i kirâm dediler ki ‘Cehennem ateşi, şu bizim bildiğimiz dünyadaki ateş gibi bile olsa yeterdi.’”

Harıl harıl yandığı zaman sobadaki ateşleri düşünün; cayır cayır fırınların içini düşünün! O bile olsaydı kâfi idi.

Kîle: Fe-innehâ fuddilet aleyhâ bitis’atin ve sittîne cüz’en. “Evet, kâfi idi belki ama cehennemin ateşi bundan altmış dokuz misli daha fazlalaştırılmıştır.” *Küllühünne misli harrihâ.* “Her birisi bu dünyadaki ateşin misli gibidir.”

Biliyorsunuz, Allahu Teâlâ hazretleri azîzün züntikam olduğu için, kâfir, müşrik kullar ile günahkâr kulları cezalandırmak üzere cehennemi yaratmıştır. Salih, mü’min kulları

mükâfâtlandırmak üzere de cenneti yaratmıştır.

Yine bir hadîs-i şerîfte bildirildiği üzere, Allahu Teâlâ hazretleri cenneti yarattığı zaman, Cebrâil *aleyhisselam*'a emir buyurmuş ki;

“Yâ Cebrâil! Cenneti yarattım, git cenneti bir gör bakalım!”

Cebrâil *aleyhisselam* cenneti görüp geldiği zaman, Allahu Teâlâ hazretleri sormuş:

“Ey Cebrâil! Cenneti nasıl buldun?”

b. Cennet Güzel Yaratılmıştır. Etrafı İse İnsanların Hoşlanmayacağı Şeylerle Kuşatılmıştır

O da demiş ki:

“Yâ Rabbi! Cenneti o kadar güzel yaratmışsın ki o kadar nimetler var; gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin aklına hayaline gelmeyen öyle güzellikler, öyle lezzetler, o kadar hoş şeyler var ki cennetin adını duyan, methini duyan, vasfını duyan insanlar, buraya gelmek için cenneti elde etmek için her türlü fedakârlığı göze alırlar. Her şeyi ya-

parlar, her çareye başvururlar, cennete girmek için çalışırlar. ‘Çok güzel’ diye duyar; burayı görmeye, buraya girmeye çok gayret eder ve girer.”

Onun üzerine Allahu Teâlâ hazretleri emir buyurmuş, cennetin etrafı ve yolu insanların hoşlanmayacağı şeylerle çepeçevre kuşatılmış, cennet onların arkasında bırakılmış.

İnsanın hoşuna gitmeyen şeyler nedir?

Yorgunluklardır, sıkıntılardır, üzüntülerdir, korkulardır. İnsan bunlardan hoşlanmaz; korktuğu şeyin, sevmediği şeyin yanına yanaşmaz.

Mesela ibadetler; namaz olsun, oruç olsun, zekât olsun, hac olsun, sıkıntılı çalışmalardır. İnsan hacca gitmek için büyük paralar ayırıyor, büyük zahmetlere giriyor. Hacda da çok kalabalık olduğu için itiş kakış, sıkıntı, izdiham oluyor. Hatta bazen ezilenler, ölenler oluyor.

Zekât vermek; insanın kazandığı paradan ayırıp da kırkta birini vermesi kolay değil, herkes yapamıyor. Para vermek biraz fedakârlık istiyor.

Ramazan'da oruç tutmak herkese kolay gelmiyor. Sabahtan akşama kadar aç kalmak, zor geliyor.

Allah yolunda kendisini, ailesini, yurdunu, milletini korumak için savaşmak gerekebiliyor; o da tatlı, hoş bir şey değil. Çünkü korku var, yaralanmak tehlikesi var, ölmek ihtimali var; hoş olmayan şeyler. Aklen düşündüğünüz zaman yapılması gereken güzel şeyler belki ama hoş değil.

Allahu Teâlâ hazretleri, cennetin etrafını, önünü ve yolunu böyle hoşla gitmeyecek şeylerle çevreletmiş.

Sonra;

“Yâ Cebrâil! Cennete bir daha git, bak bakalım çevresi nasıl, kendisi nasıl?”

Cebrâil *aleyhisselam* geldiği zaman, ikinci görüşünden sonra demiş ki;

“Yâ Rabbi, eyvah! Böyle nefse hoş gelmeyecek şeylerden dolayı, herkes hoşlanmadığı şeye yanaşmak istemediğinden, oraya gelemeyecek. Sanırım ki hiç kimse cennete giremez!”

O hoşa gitmeyecek Şeyleri kaç kişi göze alabilir.”

c. Cehennem, Korkunç Bir Yer Olarak Yaratılmıştır. Etrafı İse Nefse Tatlı Gelecek Şeylerle DonatılmıŐtır

Onun zerine cehennemi yaratmıŐ. Cebrâil *aleyhisselam*’ın cehennemi görmesini istemiŐ. O da gitmiş bakmış ki cehennem m tiŐ bir yer; alevler, çeŐit çeŐit korkunç Şeyler; katranlar kaynıyor, zakkumlar, dumanlar vs. tariflere sıŐmayacak kadar korkunç bir yer.

Bakmış, gelmiş.

Allahu Teâlâ hazretleri:

“Y  Cebrâil! Cehennemi nasıl buldun?” diye sorunca;

“Yâ Rabbi! En kötü yer, tasavvur edilebilecek yerlerin en kötüsü. İnsanlar bunu duyarsa bunun korkusundan tir tir titrerler, hiç günah iŐlemezler, buraya asla düŐmezler. Buraya gelmemek için tedbir alırlar, ihtiyat ederler, cehenneme düŐmezler.”

Onun zerine, Allahu Teâlâ hazretleri emir buyurmuş, cehennemin etrafı da nefse

tatlı gelecek cazibedar, lezzetli şeylerle donatılmış.

Cebrâil *aleyhisselam*'a:

“Yâ Cebrâil! Bir daha cehennemi ve çevresini gör!” diye emir buyurmuş.

Cebrâil *aleyhisselam* gitmiş, gelmiş:

“Eyvah yâ Rabbi! O cazibeli, o zevkli, keyifli şeyler dolayısıyla herkes ‘O şeyleri alayım, yapayım.’ derken, korkarım ki herkes cehenneme düşer.” buyurmuş.

Sahih hadîs-i şerîflerde böylece bildiriliyor ki;

حُفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ وَحُفَّتِ النَّارُ
بِالشَّهَوَاتِ

Huffeti'l-cennetü bi'l-mekârihi ve huffeti'n-nâru bi'ş-şehvât. “Cennetin etrafı nefse hoş gelmeyecek şeylerle çevrilidir, cennetin etrafı da nefsin hoşuna gidecek şeylerle çevrilidir.”

Bu anlatılan şey, bir gerçektir. İnsanın cenneti kazanması için görev yapması gerekiyor, fedakârlık yapması gerekiyor, Allah'ın emirlerini tutması gerekiyor. Bu da herkesin hoşuna gitmiyor.

Cehenneme giden yol da, şeytanın çağır-
dığı şeyler de hep zevkli keyifli, şehvetli, is-
tekli, arzulu şeyler ama onlar da sonuç itiba-
riyle insanı cehenneme düşürebiliyor.

Mesela zevkli keyifli nedir?

Tembellik.

Tembellik yapıp başkasının parasıyla pu-
luya, beleşten, bedavadan haksız kazançla
geçinmek. Birçok insan bunu yapıyor, rüşvet
alıyor, gasp ediyor, zulmediyor. Parayı alınının
teriyle kazanmıyor da, böyle zalim yollarla alı-
yor.

İçki var; para vererek meyhanelerde vs.
yerlerde zevkle, keyifle içiyorlar. Kumar var;
“heyecanlı bir oyun” diye adam her şeyini or-
taya koyuyor, kumar oynuyor. Daha başka çe-
şitli şeyler var.

Akıllı olan bir insan, hakîm olan, bilge olan, filozof olan, düşünen bir insan, yaptığı bir işin önünde düşünür, aklını kullanır, tefekkür eder.

“Ben bu işi yapayım mı, yapmayayım mı?”

Sonucu güzel olacaksa, sonuçta güzel bir kazanç elde edilecekse, o iş yapılır. Ama sonuç felâket olacaksa akıllı insan o işten kaçınır, kendisini tutar.

Mesela kavga edecek; sonuç ya karakolda, ya hapisanede, ya hastanede, ya kabirde bitecek; aklını kullanır, kavgaya yanaşmaz.

Allah insanoğluna cehennemden korunmak ve cenneti kazanmak için “akıl” diye bir nimet vermiştir.

Allahu Teâlâ hazretleri, hadîs-i kudsîde;

“Yarattığım şeylerin içinde akıldan daha kıymetli bir şey yaratmadım.” buyuruyor.

O halde bilge bir insan olarak, hakîm bir insan olarak, yaptığı her işi yerli yerinde yapan, düşünceli, tedbirli bir insan olarak insanın aklını kullanması lazım.

Çoğumuz aklımızı kullanıyoruz. Sabahleyin erken kalkmak zor gelse de, çalışmak bizi terletse de erken kalkıyoruz, zahmetlere katlanıyoruz, iş yerlerine gidiyoruz, terleye terleye işleri yapıyoruz, ama maaşımızı alıyoruz, yevmiyemizi alıyoruz, yaşıyoruz. Geçinmek için o sıkıntıları göze alıyoruz. Bu bir fedakârlıktır, akıl kullanmaktır.

“Boş ver, gitme, yatakta yat!”

İyi, hoş, yatakta yatmak güzel ama akşam çoluk çocuk ne yiyecek? Hani bir iki günlük yiyecek bulsak para bittikten sonra ne yiyecek?

Akıl neyi gerektiriyor?

Çalışmayı gerektiriyor; yapıyoruz.

Öğrenci için bir tarafta top oynamak, sinemaya gitmek var, ama bir tarafta da derslerini çalışırsa sınıfı geçmek, başarmak var; o zahmete katlanıyor.

Demek ki insanlar, zaten dünya hayatında da zahmetli bazı işleri yapıyorlar; keyifli bazı işleri de canları istese bile “Bunu yapmamak lazım.” diye yapmıyorlar.

Tabi bu aklı daha iyi bir şekilde kullanarak insanın cenneti kazanması lazım, cehenneme düşmeyecek şekilde kendisini kollaması lazım.

Onun için demişlerdir ki;

“İyi müslüman olmak için akıllı olmak lazım.”

Başarı akıl ile kazanılır, aklı olmayan her türlü hatayı işler.

Akıllı olan insan, cenneti kazanacak tedbirleri alan insandır; çünkü ebedî saadeti kazanıyor. Akılsız olan insan da, kendisini cehennemden koruyamayan insandır; çünkü ebedî hüsrana gidiyor da tedbir almıyor.

Aslında bir insanın aklı, cennete gidecek işleri yapmasıyla ölçülür. Cennete gidecek işleri yapıyorsa akıllıdır; cehenneme gidecek işleri yapıyorsa akıllı değildir.

“Ama üç tane fakülte bitirmiş, şu kadar yüksek mevkii var, bu kadar parası var, pulu var.”

Hayır, o adamın aklı yok! Aklı olsaydı, cehenneme düşecek işlerden kendisini çekerdi.

“Sonunda cehennem var.” diye, oraya gitmeye çalışırdı.

Cehennemin çok şiddetli, dayanılmaz bir azap yeri olduğu bu hadîs-i şerîften anlaşılıyor. Bir tanesi de olsa, dünyadaki ateş gibi bir ateş de olsa, yine insanı azaplandırmak, yakmak ve feryat ettirmek için, yaptığı günahlara bin pişman etmek için yeterdi. Ama bunun yetmiş kat daha fazlası olması, azabının şiddetli olduğunu gösteriyor.

Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi cehennemine düşmeyen, cennetine giren, rızasına eren sevdiği kullardan eylesin.

İlk hadîs-i şerîf bu çıktı.

Asıl şey, hayatta bütün dikkat edeceğimiz şey budur: Cenneti kazanmak, cehenneme düşmemek.

Cennet de Allah’ın rızasını kazanınca elde edildiği için büyüklerimiz demişlerdir ki;

الهي انت مقصودي ورضاك مطلوبى

İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî. “Yâ Rabbi! Benim amacım sensin, ben senin rızanı kazanmak istiyorum!”

En akıllıca iş, her yaptığı işi Allah’ın rızasına uygun yapmaktır; kolay bir şey. Aklımızı kullanacağız, her yaptığımız işi Allah’ın rızasına uygun olarak yapacağız. Sözümüzü Allah’ın rızasına uygun söyleyeceğiz, davranışımızı Allah’ın rızasına uygun yönde seçeceğiz, tercihimizi Allah’ın rızasını kazanmak için yapacağız.

d. Bu Ümmetin İlkleri Olan Sahabe Zühd ve Yakîn İle Kurtuluşa Ermiştir

Basit bir şey, Müslümanlık bir bakıma çok kolay bir şey; her işte Allah’ın rızasını düşünmek.

İkinci hadîs-i şerîf:

Hatîb-i Bağdâdî ve İbn Ebi’-d-Dünyâ’nın rivayet ettiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyurmuşlar ki;

نَجَا أَوَّلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالْيَقِينِ وَالزُّهْدِ، وَيَهْلِكُ
آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالْبُخْلِ وَالْأَمَلِ.

Necâ evvelü hâzihi'l-ümmeti bi'l-yakîni ve'z-zühdi ve yehlikü âhiri hâzihi'l-ümmeti, bi'l-buhli ve'l-emel. “Bu ümmetin evveli yakîn ve zühd ile necat bulacak, kurtulacak ve bu ümmetin âhiri de cimrilik ve tûl-i emelle helâk olacak!”³

Biliyorsunuz ümmet kelimesinin birçok mânası var; yaygın olan mânası, “bir grup insan topluluğu” demek.

Biz âhir zaman ümmetiyiz. Peygamber Efendimiz'in, peygamber olmasından sonra dünyada yaşayan insanların hepsi âhir zaman ümmetidir, âhir zaman peygamberinin ümmetidir:

---

³ İbn Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, I, 32, r. 3; İbn Ebi'd-Dünyâ, *Kırsarü'l-emel*, I, 36, r. 20; Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 289, r. 6853; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 449, r. 7388, *Râmûz*, 451, r. 2.

Amerikalılar, Almanlar, İsveçliler, Yahudiler, Yunanlılar, Ermeniler, Brezilyalılar, Güney Afrikalılar, Avustralyalılar, Filipinliler, Polinezyalılar.

Her yerin insanı, Peygamber Efendimiz'in peygamberliği başladıktan sonra kıyamete kadar olan zamanda yaşayacak olan insanların hepsi, Peygamber Efendimiz'in ümmetidir.

Bu ümmet iki bölüktür:

1. Ümmet-i da'vet
2. Ümmet-i icâbet

Ümmet-i da'vet; “Peygamber Efendimiz'in kendilerini müslüman olmaya davet etmiş olduğu, muhatap almış olduğu, Peygamber Efendimiz'in davetine muhatap olan insanlardır.”

“Eğer Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini kabul ederse, Kur'ân-ı Kerîm'e inanırsa, *Lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah* derse, o da davete icabet etmiş olur, ümmet-i icabet olur.”

Peygamber Efendimiz'in peygamberliği devresinde gelmiş, Peygamber Efendimiz'e inanmış, icabet etmiş.

İcabet etmek, "yapılan bir daveti kabul edip gelmek" demek.

Ötekiler gelmemiş. Gelmemiş ama belki gelebilir, ölünceye kadar vakit var; bilmiyoruz ki.

Mesela Amerika'da bir senatör müslüman olmuş. Fransa'da bir filozof, bir hakîm müslüman olmuş. Japonya'da bir alim müslüman olmuş.

Çin'de iki yüz milyon müslüman olduğunu duymuş muydunuz?

Çin'den gelen bir arkadaşa rakamı tekrar tekrar sordum, o kendisi söyledi. Çin'de Çin kökenli iki yüz milyon müslüman varmış.

"Uygurlu filan mı, Türk kökenli mi?" dedik.

"Hayır, Çin ırkından iki yüz milyon müslüman var." dedi.

Çin, dünyanın en kalabalık ülkesi; böylece müslümanı en çok olan ülke sıfatını da kazanmış oluyor. Her ne kadar Endonezya'da da iki yüz milyon kadar müslüman varsa da, Çin'de bu kadar rakamı bilmiyordum.

Çin'den gelen bir arkadaş, Kurban bayramından önce Danimarka'da beni ziyaret etti, Çin'in bir şehrinde okul açmışlar, çalıştırmışlarmış okulu, onlar söyledi.

Demek ki Çin'deki bir insan da bakarsınız, oradaki müslümanların çalışmasıyla müslüman olur. Bakarsınız İsveç'teki bir insan da müslüman olur. Ümmet-i da'vettir, icabet ederse, ümmet-i icâbet olur. İcabet etmezse, Peygamber Efendimiz'i kabul etmezse, Allah'ın gönderdiği âhir zaman peygamberine inanmamış olur, sorumlu olur.

Peygamber Efendimiz'in peygamber olduğu yıldan itibaren -620 yılından itibaren- yaşayan insanlar Ümmet-i Muhammed'dir. Peygamberliğini kabul etmişse müslüman olmuştur; kabul etmemişse maalesef "Vazifesini yapmamış." demektir.

Fakat biz, sadece davete icabet edenleri düşünsek bile, yani "eşhedü en lâ ilâhe illallah" deyip müslüman olanları düşünsek bile, bunlar da dünyada bir hayli kalabalıktır. Elhamdulillah dünyada bir buçuk milyar kadar müslüman var. Dünyanın en kalabalık inanç grubu durumunda bulunuyoruz.

Şimdi bu ümmet, Peygamber Efendimiz'in peygamberliğe başladığı zamandan şu ana kadar ve kıyamete kadar bütün müslümanlar Ümmet-i Muhammed'dir.

Bu ümmetin evveli, Peygamber Efendimiz'in ahabıdır, onun zamanında müslüman olmuş insanlardır. Onlar bu ümmetin en şerefli sidir. Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde böyle sınıflandırmış. En şerefli si, Peygamber Efendimiz'i gören insanlardır.

Peygamber Efendimiz'i gören insanlara "ashab" veya "sahabe" denilir. Bir tane olursa *sahabi* denir, kadın olursa *sahabiye* denir.

Onlar ümmetin en yüksekleridir.

Sahabenin en yükseği de dört halifedir. Faziletleri hilâfet sırasına göredir:

Hız. Ebûbekir, Hız. Ömer, Hız. Osman, Hız. Ali *rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn*.

Ondan sonra *Aşere-i Mübeşşere*'den altı kişidir, cennetle müjdelenmişlerdir.

Ondan sonra Bedir harbine katılanlardır, onların methi hakkında çok hadîs-i şerîfler var.

Böylece sıralanır gider...

Ashaptan sonra *tâbiîn* gelir. "Ashâbı görmüş ama Resûlullah'a yetişememiş nesil."

Ondan sonra *tebe-i tâbiîn* denilen; "ta-biîni görebilmiş insanlar" gelir.

خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِي

Hayru'l-kurûni karnî. "En hayırlı devre, benim devremdir."

ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

Sümme'llezîne yelûnehüm, *sümme'llezîne yelûnehüm*. "Sonra ondan sonraki nesil, sonra ondan sonraki nesil." diye bu sıralamayı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz söylemiştir.

Bu ümmetin evveli ashaptır, tâbîîndir, tebe-i tâbîîndir, Allahu a'em ilk devirlerin insanlarıdır.

Necâ evvelü hâzihi'l-ümmeh. “Bunlar cehenneme düşmekten, azap görmekten kurtulacaklar, cennete girecekler, bahtiyar olacaklar.”

Ne ile kurtulacaklar?

Bi'l-yakîni ve'z-zühdü. “İki güzel sıfat ile cennetlik olacaklar, cehennemden kurtulacaklar: Birisi yakîn, ikincisi zühd.”

Yakîn, Türkçe'deki “yakın” kelimesine benziyor ama karıştırmamak lazım Türkçe'deki yakın, “uzak olmayan” demektir, onun Arapça'daki karşılığı *karîb*'dir. Bu *yakîn*, “şeksiz şüphesiz, pürüzsüz sâfî inanç” demektir. Yakîn sahibi insanlara *mûkînîn* derler.

Bakara sûresi'nin başındaki ilk âyetlerde geçiyor:

وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

*Ve bi'l-âhiretihüm yûkînûn.*⁴ “Onlar âhirete şeksiz şüphesiz inanırlar.” diye geçiyor.

“Ben o adamı yakînen tanıyorum.” diye bir tabir vardır. Ne demek? “Şeksiz şüphesiz tanıyorum, hiç tereddütsüz tanıyorum, o adam iyi adamdır, o adam hakkındaki kanaatimde bir eksiklik yok.” demektir. Yoksa “O benim akrabam!” demek değil, “O benim yakınımımda oturuyor.” demek değil.

Bu ümmetin evveli; çok kuvvetli imanlı insanlardır. Sahabe-i kirâmın her birisi yıldızlar gibiydi, çok mübarek insanlardı, imanları çok kuvvetliydi. O mübarek insanlar birkaç devre yetişti, sonra gelen insanlar dünyaya daldılar, günahlara daha çok bulaştılar.

Onlar yakîn ile kurtulacaklar; şeksiz şüphesiz, pürüzsüz, sâfî, tertemiz, sağlam imanları olduğu için cennete girecekler; bir.

Ve'z-zühd.

İkincisi; zühd ile.

---

⁴ 2/Bakara, 4.

Zühd, “dünyaya rağbet etmemek” demek. *Zühd* sahibi insana *zâhid* denir. “Âhireti hedef alıp, âhiretin makamlarını, derecelerini, mükâfâtlarını düşünüp, dünyaya aldırmayan, dünyayı sevmeyen kimse” demektir. Dünya gözünde değil, gönlünde değil. Mühim değil âhiret; yeter ki âhireti iyi olsun.

Âhiretini kazanmak için dünyayı verir, hayır yapar, sadaka verir, gözü toktur, haramdan bir menfaat gelse “İstemem.” der. Amacı dünyalık değildir, âhireti düşünür. Âhireti düşündüğü için günahlara yanaşmaz, para hırsına kapılıp da haramları, günahları işlemez.

“Âhirette makamım iyi olsun, Allah beni sevsin, azaplandırmasın, cennetine soksun!” diye dünyanın haram olan, yasak olan taraflarına yanaşmıyor, iltifat etmiyor.

Onları sevmiyor, “Onları alacağım.” diye hırs beslemiyor. İşte *zâhid* bu. O devrin insanları böyle idi.

Hatta Amr İbnü'l-Âs *radıyallahu anh*, ordusuyla Mısır'ı fethetmeye gittiği zaman, şimdiki Kahire'nin göbeğinde Fustat şehri vardı. Fustat şehrinin surları vardı, onu muhasara

etti. Kaledekiler kapıları kapattılar, savunma durumuna geçtiler.

Amr İbnü'l-Âs onlara;

“Siz yanlış bir şey yapıyorsunuz. Biz sizin tanıdığınız, size gelmiş başka düşmanlar gibi değiliz. Benim ordumdaki insanların hepsi şehit olmayı hedef edinmiş; ‘Ölsem de cennete girsem!’ diye ölmeyi arzu eden insanlar. Ama sizler, hepiniz, yaşamayı arzu ediyorsunuz. ‘Ne yapıp edip canımı kurtarırım, acaba nasıl daha çok yaşarım?’ diye düşünüyorsunuz. Siz bizi tanımıyorsunuz, bizimle baş edemezsiniz. Teslim olun, şartları konuşalım, bize tâbi olun!” diye haber gönderdi.

O devrin insanları öyle idi. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*, onları savaşa gönderdiği zaman, savaştan geri dönmeyi ummazlardı. “Canımız sağ kalır, döneriz de daha yaşarız.” diye düşünmezlerdi, şehit olmaya giderlerdi. Uğurlayanlar da onların bir daha döneceğini beklemezlerdi.

Mûte savaşında, sancaktarlar şehit oldu. Peygamber Efendimiz onların şehit olduğunu minberden söyledi:

“Şimdi Zeyd b. Hârise şehit oldu, sonra sancağı Câfer b. Ebî Tâlib aldı. O da şehit oldu. Sonra sancağı Abdullah b. Revâha aldı. O da şehit oldu.” diye haber verdi.

Hatta Câfer b. Ebî Tâlib Efendimiz için; “Onun cennette uçtuğunu görüyorum.” diye söylediği için lakabı “Tayyar” oldu.

Onlar geri çekilip Medine’ye geldikleri zaman savaşımlardı, ellerinden gelen her şeyi yapmışlardı. Düşmanla karşılaştıkları zaman düşman ordusu çok kalabalıktı; [yüz bin kişi] kendileri çok azdı. [Üç bin kişi.]

Komutanlar;

“Biz bu kadar kalabalık bir düşmanla çarpışamayız, geri çekilelim!” dediler.

Bazıları da dedi ki;

“Çarpışıp yenmek için buraya gelmedik. Resûlullah bizi buraya ‘Çarpışın.’ diye gönderdi, ölürsek şehit oluruz; gayemiz yenmek ve zafer değil!” dediler.

Çarpışmaya girdiler, kahramanca çarpıştılar çarpıştılar; yenişme durumu olmadı ama bir zafer de kazanılamadı. Geride sağ kalanlar

Medine'ye gelince -çok ilginçtir- Medine'nin ahalisi gelenlerin yüzüne bakmadı.

Resûlullah Efendimiz onlara iltifat edinceye kadar; "Öteki kardeşleriniz öldü de, siz niye geriye döndünüz?" diye onlara iltifat etmediler

Onların mantıkları böyleydi, başka türlü çalışıyordu, bizim gibi çalışmıyordu; değişik düşünüyorlardı. Onlar çok kuvvetli iman sahibiydi ve dünyaya metelik vermiyorlardı.

Ebû Zerr-i Gıfârî hazretlerine dört bin altın verilmiş, bir gecede dağıtmış. O yanında para biriktirmeyi sevmezdi, hemen dağıtırdı.

Halbuki şimdi hepimizin cebinde, kesesinde, kasasında ne kadar para vardır. Ertesi güne bırakmamış.

Onlar;

ييم جديد رزق جديد

Yevmün cedîd, rızkun cedîd. "Yeni bir gün, yeni bir rızık" - Allah gönderir - derlerdi.

Kadının birisi bir sûfî ile evlenmiş. Adamın hiç bir şeyi yok, tam takır evi. "İyi bir derviş,

iyi bir zâhid” diye evleniyor. Evlendikleri zaman bakmış ki dolapta yiyecekler var.

“Ben de seni zâhid sanmıştım, derviş sanmıştım. Senin tevekkülün tam değilmiş, dolabında yemekler dolu!” diye memnun olmadığını beyan etmiş.

O devrin insanları böyle.

Demek ki dünyaya meyletmiyorlar, zâhid insanlar, ibadete gayretli insanlar, yakîn sahibi, kuvvetli iman sahibi insanlar.

Hız. Ömer zamanında Sâsânilerle çarpışan ordunun bir ferdi, savaş alanında bir torba mücevher buldu. Götürdü, komutana teslim etti. Onlar öyle para pul sahibi olmayı düşünmezlerdi. Tamam elime şu kadar mücevher geçirdim. Zümrütler, elmaslar.. Bir torba benim oldu saklayayım” diye düşünmezleri.

Peygamber Efendimiz;

“Bu ümmetin evveli, bu kuvvetli imanları ve bu müstağnî, gözü tok halleri, âhirete rağbet edip de dünyaya aldırmamaları dolayısıyla cehennemden kurtulacaklar, necat bulacaklar, cennete girecekler.” diyor.

Bu iki haslet, iki güzel sıfattır:

Yakîn, “kuvvetli, tereddütsüz iman.”
Zühd, “dünyaya aldırmamak.”

“Sen böyle yapıyorsun ama işinden atılırsın!

“Ne yapayım, Allah’ın emrini tutuyorum. ‘Cuma namazı kılın!’ dedi, kılıyorum. ‘Namazlarını kaçırma!’ dedi; vaktinde kılıyorum. Allah bu işi vermezse başka yerden verir, bir kapıyı kaparsa bin kapıyı açar.”

Mesela bu, gözü tokluk, iman.

e. Cimrilik ve Hiç Ölmeyecek Gibi Yaşamak, Emel

Böyle olması lazım.

c. Cimrilik ve Tûl-i Emel

Ve yehlikü âhiri hâzihi’l-ümmeh. “Bu ümmetin sonu da şu kötü iki kötü huydan dolayı helâk olacaklar:”

Bi’l-buhli ve’l-emel.

Buhl, “bahillik, cimrilik” demek.

Eli sıkı, cimri, hayır hasenât yapmıyor, sadaka vermiyor, zekât vermiyor. Cimrilikten dolayı helâk olacak.

Cimrilikten dolayı zekâtını vermeyecek. Cimrilikten dolayı sadakasını vermeyecek. Cimrilikten dolayı hayrını yapmayacak. Cimrilikten dolayı cihada yardımda bulunmayacak. Cimrilikten dolayı Ümmet-i Muhammed'e hizmet edecek sahalarda gayret göstermeyecek. Vazifelerini yapmadığı için helâk olacak. Çünkü müslümanın mâlî sorumlulukları var.

Emel denilen şey de, “ummak” demek. “İnsanın istikbale ait bir takım umutlarının, hayallerinin olması” demek.

Emelden dolayı insan niçin helâk oluyor?

Bu emelin ne olduğunu pek çok kimse anlayamaz.

Emel nedir?

İnsanın ileriye yönelik planı olmasın mı, düşüncesi olmasın mı, hayali olmasın mı, hedefi olmasın mı, isteği olmasın mı; İslâm'da bu yasak mı?

“İnşaallah çocuğum büyürse ben onu hafız yetiştireceğim. İnşaallah müstakil ev sahibi olmak istiyorum. İnşaallah Türkiye’de bir dükkân açarım. İnşaallah Kulu’da, Tavşançalı’da şöyle bir geniş arazi alır da iki katlı bir ev yaptırırım.”

Bunlar günah mı?

Emel, tûl-i emel; “İnsanın biraz daha yaşayacağını sanması.”

“Ne yapmayı düşünüyorsun?

“İşte hocam, emekli oluncaya kadar burada yaşamayı düşünüyorum. Ondan sonra sakal bırakacağım, ondan sonra hacca gideceğim, ondan sonra çoluk çocuğu evlendireceğim. Ondan sonra namazımı kılacağım, orucumu tutacağım, ibadetimi yapacağım.

Peki, o vakte kadar yaşayacağını biliyor musun?

İsveç hükümeti sana garanti verse acaba yaşayabilir misin? Yaşamak senin elinde mi, senin isteğinde mi? Ya yarın ölürsen, ya bir saat sonra ölürsen, ya o vakte erişemezsen?

Şimdi bakın, benim çok yakından tanıdığım talebelerim vardı; benden önce öldüler. Bu iş, sırayla değil. Benden daha genç idiler, talebe olarak okuttum, Allah rahmet etsin, şimdi öldüler. Beraber büyüdüğüm mahalle arkadaşlarım vardı, öldüler. Benden yaşça küçük nice insanlar ölüyor. Dedeler duruyor, bebekler ölüyor. Hastanın başında bekleyen hasta-bakıcı ölüyor, hasta iyileşiyor, daha da kaç yıl yaşıyor.

Ölümün kime, ne zaman geleceği belli değil.

Ölümü uzakta sanmak tûl-i emeldir.

Cahit Sıtkı Tarancı ne güzel söylemiş:

Neylersin, ölüm herkesin başında.

Uyudun, uyanamadın olacak.

Kim bilir nerede, nasıl, kaç yaşında.

Bir namazlık saltanatın olacak.

Taht misâli o musalla taşında.

O bile biraz daha iyi düşünüyor da, bizim işçi haccını altmış beş yaşından sonraya düşünüyor. Otuz beş yaşında, “Daha şu kadar sene yaşarım.” diye düşünüyor. İşte bu tûl-i emel.

Yarına çıkacağını bilmiyorsun. Bu akşama ermişsen yarına çıkacağını umma! Yarına çıkacağını ummak tûl-i emeldir.

Tûl-i emel neden kötüdür, niye insan bununla helâk olur?

İnsan tûl-i emel ile iyilikleri geriye atar:

“İleride tevbekâr olacağım. İleride şu hayrı yapacağım. İleride namazı kılacağım!”

İyilikleri hep geriye atar.

Geriye atmaya Arapça’da *tesvîf* derler.

Tesvîf; “İleride şöyle yapacağım.” demektir. Tesvîf, şeytanın aldatmacasıdır.

“O işi şimdi yapma, ileride yap!” der.

Şeytanın bir işi acele ettirmektir “*El-aceletü min eş-şeytan*”, bir işi de tehir ettirmektir. Hayırlı bir işi; “Özene bezene yapılmasın!” diye aceleye getirtir.

Mesela namazı acele kıldırır; namaz bir şeye benzemez.

“Acele şeytandandır ama bazı yerlerde acele etmek lazım.” diyor, Peygamber Efendimiz.

Mesela birisi vefat ettiği zaman, defnetmekte acele etmek lazım. İnsanın çocuğu varsa evlendirmekte çabuk davranması lazım. Çünkü büyür de bir kötölük yaparsa cezası anaya babaya yazılır. Çabuk evlendirilmesi gerekiyor.

Bir de borcunu çabuk ödemesi, tevbeyi çabuk yapması lazım.

Başka şeylerde teennî lazım; dengeli, ölçülü olmak lazım!

Almanların bir sözü vardır:

“İhtiyatlı bir acele.”

Burada da Mustafa araba kullanırken söylüyordu:

“Gerilimsiz araba kullanmak.”

Kendisini sıkmayacak, rûhî gerilim olmayacak, arabayı rahat kullanacak. Önündekine, “Buyur, sen geç!” diyecek, kibarlık yapacak. O da, “Hay Allah razı olsun, sakallı bir adam bana yol verdi.” diyecek, sakallılara derece verecek, gözünde sakallılar büyüyecek. “Allah Allah, yardım ediyor.” diyecek.

İhtiyar kadının birisi bana yamuk yamuk bakıyordu, elinde yükler vardı. “Yardım edeyim.” dedim, yamukluğu düzeldi. Meğerse yamukluk yükündenmiş, taşıyınca düzeldi.

“İleride çok yaşayacağım.” diye umarken, insan gaflete düşer, gafilce yakalanır, hazırlıksız ölür:

Borcunu ödeyememiş olur, alacağını alamamış olur, işini yapamamış olur, tevbesini edememiş olur, ibadetini geride bırakmış olur, namazını kılmamış olur, orucunu tutmamış olur, haccını yapmamış olur. Bunlar hep; “Yaşarım canım, ileride yaparım.” duygusundan kaynaklanıyor.

İşte bu, korkunç bir duygudur, insanları iyilik yapmaktan alıkoyan bir duygudur.

Onun için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

هلك المسوفون

Heleke'l-müsevvifûn. “Hayırlı işlerini geriye tehir edenler, tesvîf yapanlar helâk oldular.”

Öyle şey yok! Hayırlı iş hemen yapılır, çarçabuk yapılır. Onun için tûl-i emel de kötü bir huydur.

Akşama çıktın mı, sabaha çıkmayı düşünmeyeceksin!

Ne yapacaksın?

Tevbe edeceksin. Abdestini alacaksın, yatmadan önce namaz kılacaksın. “Neme lazım, belki bu gece ölürüm!” diyeceksin. Vasiyetin yastığının altında yazılı olacak.

İnsanın vasiyeti yastığının altında yazılı olmazsa o suçmuş, günahmış. Vasiyeti yazılı olacak:

“Şu kimseden şu kadar alacağım var, onu alın Kur’an kursuna verin! Filancaya şu kadar borcum var, onu ödeyin! Evlatlarım, aman benden sonra namazınızı bırakmayın, hakkımı helâl etmem; takvâ ehli olun!” diye çocuklarına, hanımına vasiyetini yapacak.

Müslüman böyle olacak.

Müslümanın ölüme hazırlıklı olması lazım! Tûl-i emel bunu engelliyor.

Onun için “Bu ümmetin son kısmı; evvelkilerin kuvvetli imandan ve zühd ü takvâ sahibi olduklarından cennete girdikleri gibi; sondakiler de maalesef cimriliklerinden, bir de tûl-i emel sahibi olduklarından; ‘İleride yaparım canım, dur bakalım, daha gencim!’ diye işi tehir ettiklerinden dolayı helâk olacaklar.” buyuruyor.

Demek ki bizim ne yapmamız lazım?

Cömert olmamız lazım, cimri olmamamız lazım. Tûl-i emel sahibi olmamamız lazım. “Her an ölebilirim.” diye ölüme hazırlıklı olmamız, ölürsek arkada bir hesap, bir borç bırakmadan, her şeyi temiz yapmamız lazım!

İslam tarihi kitabının yazarı Asım Köksal bir güzel şahsı tanıyormuş, o anlattı:

Osmanlılar zamanında, İstanbul defterdarlığında memurmuş. Masasındaki bütün dosyaları, işleri bitirmeyince evine gitmezmiş. Mesai beşte bitiyor ama gitmezmiş, altıda gitmezmiş, yedide gitmezmiş, dokuz, on, on bir neyse dosyalar bitince gidermiş. Masası tertemiz, hiç yarına bırakılmış bir işi yok; o gece ölse yeni gelen adama geride halledilmemiş

hiçbir iş bırakmamış. Erken gelirmiş, vazifesini yaparmış. Bu hizmeti Allah'a itaatin bir parçası olarak bilirmiş, ondan yaparmış.

Muhterem kardeşlerim!

Bizim de yaptığımız işleri böyle yapmamız lazım

Üçüncü hadîs-i şerîf:

نَحْنُ الْآخِرُونَ وَالْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ
الْمُكْثَرِينَ هُمُ الْأَسْفَلُونَ الْأَقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،
إِلَّا مَنْ قَالَ: هَكَذَا وَهَكَذَا. وَمَا أَحَبُّ أَنْ لِي مِثْلَ
أَحَدٍ ذَهَبًا أَنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ⁵

نحن الآخرون الأولون يوم القيامة

Nahnü'l-âhirûne ve'l-evvelûne yevme'l-kıyâmeh. Ve inne'l-müksirîne hümu'l-esfelûne'l-ekallûne yevme'l-kıyâmeh. İllâ men kâle hâkezâ ve hâkezâ. Ve mâ uhibbu enne lâ misle uhudin zeheben. Ünfikuhû fî sebîlillâhi azze ve celle.

⁵ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 228, r. 6283; *Râmûz*, 451, r. 3.

İbn Mesud *radiyallahu anh*'ten rivayet olunmuş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz şöyle buyuruyor:

*Nahnü'l-âhirûne ve'l-evvelûne yevme'l-kıyâme*h. “Biz ümmetlerin en sonuncularıyız. Peygamberimiz âhir zaman peygamberi, biz de âhir zaman ümmetiyiz. Kıyamete kadar başka peygamber gelmeyecek, biz en sonuncuyuz. Fakat kıyamet gününde en önceyiz. Öncelik bize verilecek, ilk önce biz muamele göreceğiz, biz iltifata mazhar olacağız.”

وإن المكثرين هم الأسفلون الاقلون يوم

القيامة

*Ve inne'l-müksirîne hümü'l-esfelûne'l-ekallûne yevme'l-kıyâme*h. “Hiç şüphe yok ki dünyada malı çok olanlar, kıyamet gününde mertebe bakımından aşağıda olacaklar ve dereceleri az olacak.”

إلا من قال هكذا وهكذا

İllâ men kâle hâkezâ ve hâkezâ. “Ancak ‘Şu malımı şuna verin, şu malımı buna verin.’

diye hayrı çok yapanlar, parasıyla sevap kazanacak işleri yapanlar müstesna!”

وما أحب أن لي مثل أحد ذهباً

Ve mâ uhibbu enne lî misle uhudin zeheben. “Şu karşıdaki Uhud Dağı kadar altınım olsaydı.”

أنفقه في سبيل الله عز وجل

Ünfikuhû fî sebîlillâhi azze ve celle. “Onu Allah yolunda dağıtırdım, fî sebîlillâh sarf ederdim, yanımda tutmazdım.”

Hakikaten Peygamber Efendimiz, ganimet vs. geldiği zaman; -ordu geliyor, ganimet getiriyor- ortaya bir örtü yayardı. Ganimetler yığılırdı. Avuç avuç dağıtırdı, bitirirdi.

Gündüz geleni ertesi güne bırakmazdı, gece geleni ertesi geceye bırakmazdı, sarf ederdi. Biriktirmeyi sevmezdi.

Onun için Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hadisi şerifte cömertliği tavsiye ediyor. Bir de cömertlik yapmayanların âhirette

ceza çekeceklerini, mallarıyla gerekli vazifelerini yapmayanların kötü durumda olacağını bildiriyor.

Çevremizdeki işlere bakacak olursak bu işlerin çoğu para ile olur. Hemen yakın çevremize bakalım: Şurada bir daire tutulmuş, biz de toplandık, namaz kıldık, hadis okuyoruz. Bu dairenin bir kirası var. Buraya iki tane güzel mavi halı serilmiş, bu olmasaydı daha basit bir şey serilecekti. Güzel, birisi hayır yapmış, bunu vermiş. Işıklar yanıyor, elektrikler gelmiş. Bazı arkadaşlar kameralarını getirmişler. Bunları banta alıyorlar, başkalarına dağıtacaklar, dinletecekler. Bunların her birisi bir para ile oluyor.

Demek ki İslâm'da bu gibi hayırları yapmak için müslümanların mâlî bir takım fedakârlıklarda bulunmaları gerekiyor.

Ebûbekr-i Sıddîk *radıyallahu anh* Efendimiz'in müslüman olduğu zaman çok büyük miktarda parası vardı. Fakat hepsini Allah yolunda sarf etti. On binlerce altını vardı; onları Allah yolunda sarfetti.

Osman-ı Zinnûreyn Efendimiz çok büyük paralar sarf etti, ordu teçhiz etti. Daha başka böyle mübarek zenginler var. Allah yolunda mallarını, paralarını sarf edip sevapları kazandılar.

Camiler yaptırttılar, köyünün çeşmesinin suyunu getirdiler.

Hacca gidenler bilirler; Harun Reşid'in zevcesi Zübeyde Hanım, tâ Taif'in bilmem nerelerinden kanallar kazdırtmış, Arafat, Müzdelife ve Mina'ya kadar su getirtmiştir. "Hacılar rahat etsin, hacıların duasın alayım." diye o zamanlarda o kadar suyu oralara getirmiş.

Onun için herkes gücünün yettiğince çevresindeki dulları kollamalı, yetimler varsa onları alıp büyütmeli, evlendirmeli; çeşitli hayırlı işlere koşturmalı.

f. Cennetin Tasviri...

Dördüncü hadîs-i şerîfe geçiyoruz, herhalde hepsini tamamlayamayacağız.

نَخْلُ الْجَنَّةِ جُذُوعُهَا ذَهَبٌ أَحْمَرٌ، وَكَرْمُهَا
زُمُرُّدٌ أَخْضَرٌ، وَسَعْفُهَا الْحُلَلُ، وَثَمَرُهَا أَمْثَالُ
الْقِلَافِ وَالْأَلِينُ مِنَ الزُّبْدِ، لَيْسَ لَهُ عَجْمٌ.

Nahlü'l-cenneti cüzûuhâ zehebün ahmer. Ve kermühâ zümürüd ahdar. Ve sa'fuhâ'l-muhallel. Ve semerühâ emsâlü'l-kılâl. Ve el-yenü mine'z-zebed. Leyse lehû ücm. ⁶

İbn Abbas *radıyallahu anh*'ten Deylemî'nin rivayetine göre, Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

Nahlü'l-cenneti cüzûuhâ zehebün ahmer.
“Cennetin hurma ağaçlarının dalları kırmızı altındır.”

Ve kermühâ.

---

⁶ Beyhakî, *el-Ba's*, I, 190, r. 283; Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 288, r. 6850; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XV, 221, r. 4384; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XIV, 462, r. 39272; *Râmûz*, 451, r. 4.

Kerm, “üzüm” demek aslında.

“Hurmanın dalları kırmızı altından, asmanın üzümleri de yeşil zümrüttendir.”

Nitekim ben, Medine-i Münevvere'nin hurmalıklarını gezerken gördüm, hoşuma gitti. Hurmalar uzun, yüksek ağaçlar; hurmaların altlarında da bağ var. Medine'nin üzümü de çok güzel olur. Çok ince kabuklu, sanki kabuğu yokmuş gibi, ağzına aldığı zaman kurabiye gibi insanın ağzında erir. Çekirdeği azdır, çok güzeldir.

Ve sa'fuhâ'l-muhallel. “Hurmanın yaprakları da ipektendir.” *Ve semerühâ emsâlü'l-kılâl*. “Meyveleri de kabak büyüklüğündedir, kocamandır.” *Ve elyenü mine'z-zebed*. “Kaymaktan daha yumuşaktır.” *Leyse lehû ücm*. “Çekirdeği de yoktur.”

Bu hadîs-i şerîften cennetin bir köşesinin manzarasını, bazı vasıflarını dinlemiş olduk:

“Cennetin hurmalarının dalları altından, üzümleri zümrütten, yaprakları ipektendir. Meyveleri koskocaman kabak gibi, fakat kaymaktan daha yumuşaktır ve çekirdekleri yoktur.”

Tabi bunlar birer tarifdir. Peygamber Efendimiz daha güzel olarak diyor ki;

“Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hayaline gelmeyecek nimetler var.”

Daha başka geniş hadîs-i şerîfler var, uzun boylu anlatıyor:

Elbiseleri ne kadar güzel olacak, cennette insanlar nasıl havada uçacaklar, nasıl istedikleri gelecek, nasıl tûbâ dalları kendi odasına kadar sarkacak. Nasıl meyvelere uzandığı zaman dallar kendisine gelecek, kopardığı zaman yerine yenisi bitecek. Cennet ırmakları akıyor, gölgelikler vs.

Akıllara, hayallere gelmeyecek şeyler. Allah Teâlâ hazretleri yerinde, mahallinde aynen görmeyi nasip etsin. Anlatmakla bitecek şeyler değil.

Beşinci hadîs-i şerîf:

نَزَعَ رَجُلٌ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ - غُصِنَ شَوْكٌ عَنِ
الطَّرِيقِ، إِمَّا كَانَ فِي شَجَرَةٍ فَقَطَعَهُ فَأَلْقَاهُ، وَإِمَّا
كَانَ مَوْضُوعًا فَأَمَاطَهُ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ بِهَا فَأَدْخَلَهُ
الْجَنَّةَ

*Nezea racülün lem ya'mel hayran kattu.
Gusne şevketin ani't-tarîk. İmmâ kâne fî şe-
ceretin. Fe-kataahû fe-elkâhü. Ve immâ kâne
mevdûan fe-emâtahû. Fe-şekkera'llâhu bihâ.
Fe-edhalehü'l-cenneh.* ⁷

Ebû Dâvud'da ve İbn Hibban'da var. Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'ten* rivayet edilmiş. Müjdeli bir hadîs-i şerîftir. Tabi cenneti anlatan hadîs-i şerîf şevklendiriyor da, altında da böyle müjdeli hadîs-i şerîf gelince ümidimizi arttırıyor.

Nezea racülün lem ya'mel hayran kattu.
“Daha önce hiçbir hayır işlememiş bir adam.”

---

⁷ Ebû Dâvud, "Edeb", 160, r. 5245; İbn Hibbân, *Sahîh*, II, 298, r. 540; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, III, 276, r. 3133; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 421, r. 16356; *Râmûz*, 451, r. 5.

Gusne şevketin ani't-tarîk. “Dikenli dalı, diken dalını yoldan çekti.” *İmmâ kâne fî şeceretin.* “Ya bu dal, diken ağacı yola uzanmış, gelen geçene değiyor.” *Fe-kataahû fe-elkâhü.* “Ya oradan kopardı, kırdı, attı; böylece geçenleri ondan kurtardı.” *Ve immâ kâne mevdûan fe-emâtahû.* “Ya da kırılmış, yere düşmüş; ‘Şimdi bu birisinin ayağına dolaşır.’ diye dalı aldı, attı.”

“İnsanlara dikenleri batmasın.” diye ya uzanmış dalı kırdı, ya yere düşmüş dalı aldı, attı. Ama bu adam hayatında başka hiçbir hayır yapmamış.

Fe-şekkerâ'llâhu bihâ. “Allah onun bu amelini beğendi, mükâfâtlandırdı, *Fe-edhalehü'l-cenneh.* “Ve onu cennetine soktu.”

Bu herhangi bir kimse olabilir veya bu durum başına gelmiş olan bir şahsı anlatıyor olabilir.

“Adamın birisi vardı, yolda gidiyordu. Öyle pek hayır işlemiş bir insan değildi. Dikenli bir dalı kenara attı. Ya bu dal, ağaçtan sarkmıştı, kırdı bir kenara attı. Ya da yere düşmüştü, kimsenin ayağı takılmasın, diye kenara

attı. Allah onun bu yaptığı iyiliği beğendi, razı oldu ve onu cennetime soktu.” diye bir kişinin macerasını anlatmış olabilir.

Ya da; “Böyle yapan bir insanı bile Allah dilerse cennetine sokar.” diye, bir misal olarak söylemiş olabilir.

Buna şaşırılmamak lazım, hayret etmemek lazım. Allahu Teâlâ hazretleri eğer bir insanın bir hayrını kabul ederse bile onu cennete sokabilir.

Onun için Peygamber Efendimiz bir hadîsi şerîfinde buyuruyor ki;

“Sakın ha, hiçbir iyiliği küçümsemeyin! ‘Bu küçüktür, az bir iyiliktir.’ demeyin, yapmaya çalışın! Belki Allah ondan sizi affedecek, bilmiyorsunuz ki.”

Ortadaki bir taşı kenara koyuyorsunuz, bir dikenli dalı kenara koyuyorsunuz; belki ondan affeder, belki başka bir şeyden. “Sakın ha, hiçbir iyiliği küçümsemeyin!” diye tembihi kuvvetli yapıyor.

Onun için elimizden geldiğince her türlü hayrı yapmaya gayret etmeliyiz.

Tabi hadîs-i şerîfi böyle tatlı tatlı bitirmek de olabilirdi ama bazen de Allah, bir günahattan dolayı insanı cehenneme atar. “Günahattan da kaçınmaya çok dikkat edilsin.” diye, bunu söylemek ihtiyacını duydum.

Misali var:

Peygamber Efendimiz;

“Kadının birisi, bir kediyi öldürdüğü için cehenneme atıldı.” diye bildiriyor.

Ne yapmış?

Kediyi hapsetmiş. Ya “Yemeği yedi.” diye, ya “Kendisini tırmaladı.” diye, ya “Ortalığı pisletti.” diye.

Hani bazen evin hanımı kediyi kızar. Bu da kediyi hapsetmiş.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Salıvermedi ki kendisi avlansın, karnını doyursun.”

Kedi dışarı çıktı mı, geceleyin bir şeyler avlar, karnını doyurur. Evin sahibi bir şey ver-

mese bile o bahçede bir şeyler bulur; sinek bulur, böcek bulur, çekirge bulur. Süpermarket, kasap olmasa bile o karnını doyurur.

Kapatmış, salıvermemiş, yemek de vermemiş; hayvan orada açlıktan bağıra bağıra ölmüş.

“Onun bu merhametsizliğinden dolayı, Allah onu cehenneme soktu.” diyor.

Kedinin ne kıymeti var?

Şimdi gazeteler şöyle bir haber yazsa;

“Adamın birisi bir kediyi ezdi.” diye idama mahkûm oldu.

Gülersiniz, “Hadi canım, öyle şey olur mu? Kedinin ne kıymeti var ki bundan dolayı bir adam idama mahkûm olsun.” dersiniz.

Ama bak, bir insan bir kediden dolayı cehennemlik oldu. Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Neden Cehennemlik oldu?

Merhametsiz olduğu için, o merhametsizliği Allah cezalandırdığı için.

Demek ki Allah bir küçük iyilikten, “Dikenli bir dalı kenara koydu.” diye, bir insanı cennete sokabildiği gibi, küçük gibi görünen bir kötülükten dolayı da cehenneme atabilir.

O halde bizim iki şeye dikkat etmemiz lazım.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Herhangi bir iyiliği küçümsemeyelim, küçüklü büyüklü her iyiliği yapmaya çalışalım; herhangi bir günahı da küçümsemeyelim, her türlü büyük küçük günahı kaçınmaya çalışalım,

Allahu Teâlâ hazretleri, bizi günahlardan korusun. Azabına giriftar olmaktan, cehenneme düşmekten korusun. Cennetine girenlerden eylesin, cemalini görenlerden eylesin. Şu altın dallı hurma ağaçlarını, zümrüt meyveleri, ipek gibi yaprakları, koca kabak gibi meyveleri, kaymaktan yumuşacık, daha tatlı, çekirdeksiz meyveleri yemeyi nasip etsin.

Anlattık, ağzımız sulandı, yutkunuyoruz; inşaallah orada hep beraber yeriz. Allah dilerse olur.

Allah bizi yolundan ayırmasın; hayırları işletsin, günahlardan uzak eylesin. Yakîn sahibi, kuvvetli, tereddütsüz sağlam iman sahibi eylesin, zühd sahibi eylesin. Cimri etmesin, cömert etsin. Tûl-i emel sahibi etmesin.

“Daha ben çok yaşarım da, hacca giderim de, o zaman tevbe ederim de!”

Öyle şey yok!

Bugün ölecekmiş gibi yarın ölecekmiş gibi âhirete hazırlanacaksınız!

el-Fâtîha!

Stocholm / İSVEÇ

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
5 Muharrem 1418 / 12.05.1997
İsveç

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

